

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(1.) *Ostrya a Bodrogközön.* A mult év december havi füzetében Borbás azt állítja, hogy a Bodrogmenti fa nem *Ostrya*, hanem szilfa.

Borbás csak véleményének adott kifejezést, én pedig tényt említek, mert az *Ostrya* bizony itt előfordul. Veszelszki is állította, mások is meggyőződtek erről, s én is utána néztem Dietz Sándor rügy- és levélkulcsa s egyéb rendelkezésemre álló adatokból.

Ennyit szükségesnek tartottam a látatlanban való állítás ellenében fölemlíteni, bár ezen látatlanban való véleményt a tényeket meg nem változtatja. MÁRTON SÁNDOR.

(2.) *Mocsári gólyahír (Caltha palustris) decemberben.* A mult őszi a késő októberben is meleg napok voltak. Ez, azt hiszem, senki előtt sem ujság. De az már talán kissé különös, hogy Modorban november 18-ikán egy illatos ibolyát találtam a szőlőkertekben, és december 13-ikán az itteni »súr«-on hat szál kinyílt mocsári gólyahírt. E virágok tudvalevőleg tavasszal nyílnak, s úgy látszik, a meleg napsugár által félrevezetve, nyitották meg pártaleveleiket. VALÓ SÁNDOR.

(3.) A »bogárfogó« és »rovarevő« növényekről. Az aggancs és szarv kérdéséhez Közlönyünk 609., 610. lapján Borbás Vincze is hozzászól, mely alkalommal a rovar szó helyett a bogár szót ajánlja, főleg azzal okolva ezt, hogy a Dunántúl a bogár általában insectumot jelent. Én is tudom, hogy a rovar szó rossz szó, de jobb híján használom; a bogár nem pótolja egészen a rovar szót, mert hazánk nagy részében a bogár coleopterát jelent s erre foglalta le a tudomány is. Borbás különben elfelejtette, hogy ha a bogár lesz ezentúl az insectum, vajjon a coleopteron mi lesz? De én nem ehhez akarok tulajdonképen hozzá szólni, hanem a bogárfogó növényhez, melyet Borbás Vincze a rovarrevő növény helyett ajánl. Hát bizony, a mint a rovarrevő fogja, viszi a szájába, rágyja, eszi a bogarat, ép úgy indul

neki a bogárfogó is hálóval, léppel, s más eszközzel, vagy állít neki mindenféle csapó szerszámot, hogy elfogja, mert bizony a nélkül meg se ehetné. Legyen akár bogárevő akár rovarfogó, a kettő egymással fel nem cserélhető. A bogárfogó ugyanis még nem bogárevő, mert tudvalevőleg sok növény van, mely a bogarat (coleopterát) vagy más mászkáló rovar (nem coleopterát) megfogja ugyan, de nem emészt meg; megfogja azért, hogy mászkálása közben ne jusson a virághoz, a terméshez, mint a ragadós szárú *Silene viscosa*, továbbá a *Lychnis viscaria*, vagy némely légyre nézve a *Symphytum officinale* s egyes *Desmodium* faj stb. Ezek tehát lehetnek bogárfogók vagy rovarfogók. Ellenben vannak növények, melyeknek azért van fogókészülékük, hogy az insectumot megfogják a végből, hogy azután bizonyos részeit megemésztthessék. Ezeken épen ezen emésztő részek a nevezetesek s maga az emésztés folyamata, ép ezért nevezték eleinte rovarrevőknek (ha tetszik, lehet bogárevő is, ha az illetékes szakemberek elfogadják Borbás ajánlatát). Mivel azonban e növények nemcsak a rovarokat, hanem más fehérjetartalmú anyagokat is megemésztene, újabban húsevőknek nevezték el őket. S hogy a dolog csakugyan így van, Engler-re hivatkozom, ki 1892-ben kiadott Syllabusában a 115. lapon a *Sarraceniaceák*-ról azt írja, hogy »Insecten fangend« de kérdésesnek tartja, vajjon meg is emésztik-e? Ellenben a *Nepenthaceák*-ról azt mondja, hogy rovarokat fognak s emésztene.

A jó nyelvérzékűek megdicsérhetik, tehát a bogárfogó szót, a minthogy a szó ellen alig lehet valakinek kifogása, de hogy a tényeknek nem felel meg, azt beláthatja minden ember, ha nem is botanikus. A Pallas bogárfogója tehát a valóságnak csak kis részben felel meg, a mennyiben a rovarrevő növény rovarfogó is, de a rovarfogó nem mindig rovarrevő! MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR.

KÉRDÉSEK.

(1.) Tanácsos-e, az egészségre nem káros-e olyan szobában lakni, sőt hálni, melynek falai nedvesek, ha egyidejűleg égetett meszet tartogat az ember a szobában (teszem

az ágy alatt), hogy a nedvességet magába szívja? K. E.

(2.) Vidékünkön a szilvafákat mintegy 4-5 év óta bizonyos feketeség lepi meg

október hónapban, mintha meg lennének füstölve. Az emberek azt állítják, hogy a mióta ez a »betegség« van, sínylenek a szilvafák. Hogy mi igaz ebből, nem tudom, mert csak rövid ideje vagyok ezen a vidéken, de nem ismerve ezen, valószínűleg gomba-betegséget, szíves meghatározás végett néhány ilyen fekete levelet bátorkodom beküldeni.

A. S.

(3.) Tessék oly szert ajánlani, mely által a kaucsuk- és gummi-labdák (fecskendő, ballon stb.) melyek megkeményedettek, rugalmasságukat elvesztették, ismét helyre állíthatók, illetőleg a megromlástól megóvhatók lennének.

A SZEP. ORV.-GYÓGYSZ.-EGYLET.

(4.) Mult év november hava közepén hallottam ismerőseimtől, hogy a nyustyalikéri állomás melletti használatban nem levő mészégető kemence kéményén egy veres tollú harkályt látnak pár nap óta gyakran táplálékot keresve, kúszni. November 24-ikén arra vitt utam s véletlenül épen előttem reppent fel; rögtön felismertem, hogy az az úgynevezett szirti harkály (Tichodroma muraria), más néven hajnalmadár. Másnap sikerült is elejtenem s meggyőződtem róla, hogy föltevésemben nem csalódtam. Minthogy már huzamosabb idő óta lakom itt s e vidéken sohasem láttam e madarat, sőt előfordulását ily alanti fekvésű helyen (300 m.)

annál kevésbé gyanítottam, mert eddigelé csakis 2000 m. magasságban láttam a Tátrában az Öt-tónál; szíves felvilágosítást kérek arra nézve, hogy milyen körülmények sorhajthatták azt ide? Érdeklődésemet ez iránt még inkább fölkellette az a körülmény, hogy itt egészen lenn a völgyben tartózkodott, holott egészen közelben 500—1000 m.-ig emelkedő s eléggé köves-sziklás hegyek vannak, hol inkább otthonosan érezhette magát.

TERRAY ISTVÁN.

(5.) Miképen kell a »Graham-kenyeret« készíteni?

K. F.

(6.) A Term. tud. Közlöny mult év deczemberi füzetében olvastam a fehér bor vörösbbe menő színének hidrogénperoxiddal való eltüntetéséről. Mivel meg szeretném próbálni az említett eljárást, kérem, legyenek szívesek velem tudatni, hol kaphatom az említett 3—4⁰/₀-os hidrogén-superoxidot?

P. L.

(7.) Mi lehet az oka annak, hogy a 20 mm. Brillant-petróleum függő körlámpám üvege a láng körül levő öblös rész felett a kioltás után 10—14 órára eléggé feltűnő — a pukkanáshoz hasonló — hanggal elpattan, a nélkül, hogy valaki érintené, vagy légvonat volna a szobában. A jelenség fél év alatt már ötször ismétlődött. Lehet-e ezen segíteni és miként, mert falu helyen, a hol üvegraktarak nincsenek, igen kellemetlen helyzetbe hozhatja az embert.

H. B.

FELELETEK.

(1.) Az égetett mész nem az abszorbeált szén-sav következtében porlik, hanem a víznek kémiai leköttése okozza azt. Különböző az olyan szobának a levegője, a melyben égetett mész — még nagyobb mennyiségben is — van, nem ártalmas; a nedves szoba azért ártalmas, mert víz jelenlétében a különféle mikroorganizmusok csirái szaporodnak (penész, bacillusok stb.); ellenben száraz levegőben ez nem történhetik. Azt hiszem azonban, hogy nedves szobának kiszáradására igen sok mészre lesz szükség.

W. V.

(2.) A beküldött szilvafaleveleken mutatkozó koromforma kéreg az ú. n. »koromharmat« (Russthau), melyet a *Capnodium* (*Fumago*) nevű gombák okoznak. Így például a hársfalombon nem ritka a *Capnodium tiliae*, amely budapesti kertekben, többi közt az egyetemi fűvészkertben néha nagy mennyiségben található.

Bagotán (Komárom megyében) Ordódy Béla tanár kertjében van egy nagy hársfa,

melynek lombját egyes években hihetetlen mértékben lepi el a koromharmat, úgy, hogy egy milliméter vastagságú, fekete vakolatra emlékeztető, egész táblákban lehet a levelekről leválasztani.

Nagyon gyakran találkozni, kivált nedves légköri viszonyok között a *Capnodium salicinum*-mal is, mely a fűzfa, szilfa, nyárfa, nyírfa, szilvafa és almafa, valamint a komló levelét lepi el.

A koromharmatnak életviszonyai számos véleményeltérésre adtak alkalmat a szakemberek körében. A vitatkozás tárgya az a kérdés volt, hogy vajjon a koromharmat gombája magának a lombnak rovására élőködik-e? A tudomány mai állása szerint úgy látszik, hogy a megfigyelések eredményeinek mérlege annak a nézetnek javára billent, a melyet Meyen, Zopf és Büsen képviselnek, és a mely szerint a *Capnodium* nem hatol be a levelek szövetébe, tehát nem a lomb tápláló anyagaiból élőködik.

Természetes, hogy ilyen viszonyok közt a további kérdés az, vajjon ez a gomba mi egyébből táplálkozik, ha nem a levelek sejtjeinek tartalmából?

A feleletet megadta a tapasztalás. *A Capnodium megjelenését rovarok szokták megelőzni.* Különösen a levéltetvek (*Aphidák*) azok, a melyek a koromharmatnak szükséges táplálékot szolgáltatják. Tudjuk, hogy a levéltetvek édes méznedvet választanak ki testökből, mely a hangyáknak kedves nyálánkságuk; ez a nedv sokszor oly bőven fejlődik, hogy finom cseppek alakjában az egész lombot bepermetezi és ragadóssá teszi. Sokszor a fák alatt álló székek és padok is egészen tapadósak tőle. A nép ezt a jelenséget »mészarmat« néven ismeri. Ilyen lombon azután ősz felé bőven fejlődhetik ki a *Capnodium*.

A koromharmat tehát a mészarmatból táplálkozik.

Bü s g e n* legújabb kísérletei kimutatták, hogy a koromharmat még *papíron is* kifejlődött, melyet levéltetvekkel elborított mogyoróbokron helyezett el, és a melyre a tetvek méznedve ráhullott. Azonkívül kifejlődött még olajfestékekkel bevont padokon is, a melyek a levéltetves lomb alatt állottak.

A fennforgó esetben a szilvafákon alkalmasint az *Aphis pruni* Fabr. nevű igen közönséges levéltetű szerepelt. Azonban lehetett ott más állat is. Én a folyó év őszén *Tetranychus*-okat (parányi atkák) fedeztem fel szilvafáimon, melyek ürüléke utóvégre szintén szolgálhat gombatáplálékkul. A beküldött levelek alsó lapján valamelyik pajzstetűfajnak (*Lecanium*) fiataljait is fölleltem. Összeszáradt állapotban.

Az utolsó és legfőbb kérdés pedig az, hogy a koromharmat káros-e vagy nem? Habár a *Capnodium* nem a falevél sejtjeiből él is, még sem lehet közönyös dolog, ha a levélzet egészen sűrűn ilyen fekete kéreggel vonódik be. Mert a lombnak napfény és levegő kell, melyet pedig a koromharmat visszatart. Ezek alapján kétségtelennek látszik, hogy a *Capnodium*-képződmények, ha nem is közvetlenül, de közvetve mindenesetre károsak.

A koromharmat ellen direkt módon alig tudunk védekezni; a védekezésnek a

* M. Büsgen. Der Honigthau. Jena. 1871.

rovarek ellen kell irányulnia, melyek nyomán elszaporodik.

A levéltetvek ellen különféle anyagokkal szoktuk a lombot bepermetezni; ilyenek: a petroleum-emulzió, a dohánylúgkivonat, (»Thanaton«; áruba bocsátja a dohánykereskedelmi részvénytársaság. Budapest, V., nagykorona-utca; 16. hatósági igazolvány kell hozzá), a kvasszia-főzet, a pyrethrumkivonat. E szerek legnagyobb részéről és használatukról már volt szó a Természet-tudományi Közönyben.* SAJÓ KÁROLY.

(3.) Ha a megkeményedett kaucsuk- és gummi-eszközöknek ismét rugalmassá tételére valami szert tudnánk, Társulatunk régóta milliomos lenne. Nincs eddig erre se szer, se mód. Ez eszközöket úgy lehet sokáig megóvni a keményedéstől, hogy használaton kívül víz alatt tartjuk őket. W. V.

(4.) A hajnalmadárnak a mondott hónapban és helyen való előfordulása nagyon érthető, mert természetesen, minthogy nyári havasi tartozkodási helyéről a tél leszorítja s az aljakban való barangolásra kényszeríti. Ilyen módon került Budára a kir. vár kápolnájába — ez a példány a Nemzeti Múzeum gyűjteményében van felállítva — s a magyar előhegységek számos pontjára is.

MAGYAR ORNITHOLÓGIAI KÖZPONT.

(5.) Graham-kenyér készítésének módja a következő: A megtisztított búzamatot durván megőrlik, jóformán csak megdarálják és ezt a korpás anyagot langyos vízzel — élesztő, kovász és só nélkül — tésztává gyúrnák, azután körülbelül egy órán át nem nagyon erősen fűtött sütőkemenczében megsütik. W. V.

(6.) A 3⁰/₁₀-os hidrogén-superoxid oldatát kaphatni Dr. Schuchardt Th. kémiai gyárában Görlitzben (Németország) vagy »Lenoir és Forster« kémiai gyárában Bécsben. Ára literenként körülbelül 40—50 kr. W. V.

(7.) Ez a tulajdonságuk már a gyárban rosszul hűtött üvegeknek van. Próbálja meg a hengert a használat előtt vagy félóránig vízben kiforratni és azután a vízzel együtt, úgy, hogy a hengert a víz teljesen fedje, hagyja kihűlni. W. V.

* L. Dr. Horváth G. A permetező készülékek a kertészet szolgálatában. 1890. évf. 73. l. Sajó K. A vetés elfehéredése. 1893. évf. 7. lapon.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.